

J. BALČIKONIO 100-ŲJŲ GIMIMO METINIŲ KRONIKA

1. Mokslinė konferencija

Kovo 22–23 d. Vilniaus valstybiniame V. Kapsuko universitete vyko Lietuvių kalbos ir literatūros instituto ir Universiteto surengta akademiko Juozo Balčikonio 100-ųjų gimimo metinių jubiliejinė mokslinė konferencija. Joje dirbo 5 sekcijos: 1) leksikos ir semantikos, 2) morfologijos ir žodžių darybos, 3) sintaksės, 4) stilistikos ir vertimų, 5) bendrinės kalbos ir dialektologijos. Pranešimus konferencijoje skaitė Lietuvių kalbos ir literatūros instituto darbuotojai, Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto, Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto, Šiaulių K. Preikšo pedagoginio instituto, Lietuvos TSR valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultetų, Lietuvos TSR veterinarijos akademijos dėstytojai, taip pat Kapsuko miesto bei Kauno rajono mokytojai. Joje dalyvavo ir pranešimus skaitė būrelis latvių kalbininkų iš Latvijos TSR A. Upyčio kalbos ir literatūros instituto.

Plenariniame ir penkių sekcijų posėdžiuose perskaityti 36 pranešimai. Keletas jų buvo specialiai skirti J. Balčikonui: prof. J. Pikčilingis aptarė jo stiliaus sampratą, doc. A. Šoblinkas – metodines idėjas, kalbėta apie profesoriaus pažiūrą į paveldėtąją tarmių leksiką (filol. m. kand. V. Vitkauskas), apie J. Balčikonį akcentologą (filol. m. kand. B. Stundžia), panagrinėti J. Balčikonio vertimų kalbos ir stiliaus ypatumai (V. Baranauskaitė, R. Dilienė, R. Marcinkevičienė, I. Steponavičiūtė). Plenariniame posėdžiui vadovavo ir konferencijos darbą apibendrinio Lietuvių kalbos ir literatūros instituto direktorius akademikas J. Lankutis. Išleista „Akademiko Juozo Balčikonio 100-ųjų gimimo metinių jubiliejinės mokslinės konferencijos kvietimas-programa“ (V., 1985). Konferencijos pranešimų pamatu parengti straipsniai spausdinami šiame rinkinyje.

Konferencijos dalyviams koncertavo vargonininkas B. Vasiliauskas ir Universiteto kiemo teatro aktoriai.

2. Jubiliejiniai minėjimai

Kovo 25 d. Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto teatro salėje įvyko iškilmingas minėjimas. Jį įžanginiu žodžiu pradėjo Universiteto rektorius akademikas J. Kubilius. Pranešimą apie J. Balčikonio gyvenimą, jo mokslinę ir pedagoginę veiklą skaitė LTSR Mokslų Akademijos narys korespondentas K. Ulvydas. Atsiminimų papasakojo buvę profesoriaus mokiniai ir bendradarbiai filol. m. kandidatai A. Lyberis ir V. Vitkauskas, profesoriai A. Paulauskienė ir V. Žukas. Minėjimo dalyviams koncertavo Liaudies buities muziejaus liaudies muzikos teatro trupė, vadovaujama P. Mataičio.

Kovo 16 d. iškilmingi minėjimai vyko Panevėžio mieste ir rajone.

Panevėžio J. Balčikonio vidurinėje mokykloje vykusiame minėjime dalyvavo kalbininkai prof. Z. Zinkevičius, filol. m. dr. A. Sabaliauskas, docentai V. Būda ir A. Pupkis, filol. m. kandidatai A. Kučinskaitė ir K. Morkūnas. Iškilmingą minėjimą pradėjo mokyklos direktorius V. Baliūnas. Pranešimus apie J. Balčikonio mokslinę veiklą, jo nuopelnus lietuvių kalbai skaitė filol. m. dr. A. Sabaliauskas ir doc. A. Pupkis. Atsiminimų papasakojo filol. m. kand. A. Kučinskaitė, prof. Z. Zinkevičius, miesto Liaudies švietimo skyriaus vedėjas

S. Jurgaitis, akademiko J. Balčikonio brolio sūnus P. Balčikonis, mokytoja A. Šilgalytė. Apie mokykloje puoselėjamas J. Balčikonio pradėtas tradicijas kalbėjo mokytoja D. Budrienė.

Po iškilmingo minėjimo mokyklos fojė buvo atidengtas skulptoriaus J. Genevičiaus sukurtas J. Balčikonio granitinis biustas. Minėjimo dalyviams koncertavo Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto etnografinis ansamblis „Ratilio“.

Panevėžio 2-ojoje vidurinėje mokykloje iš Vilniaus atvykę kalbininkai vedė lietuvių kalbos pamokas, pagerbė akademiko J. Balčikonio atminimą.

Panevėžio raj. Ėriškiuose visi minėjimo dalyviai susirinko prie J. Balčikonio kapo, padėjo gėlių. Žodį tarė filol. m. dr. A. Sabaliauskas. Po to kolūkio kultūros namuose įvyko iškilmingas minėjimas. Pranešimą skaitė doc. A. Pupkis. Prisiminimais apie profesorių pasidalijo jo mokiniai, darbų tęsėjai filol. m. dr. A. Sabaliauskas, doc. V. Būda, filol. m. kand. A. Kučinskaitė, akademiko J. Balčikonio brolio sūnus P. Balčikonis, mokytojai A. Markavičienė ir A. Urbonas. Kalbėjo kolūkio pirmininkas A. Giedraitis, LTSR paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos Centro tarybos darbuotoja G. Kadžytė.

Šventiniam minėjimui buvo parengtas vietos saviveiklininkų literatūrinis muzikinis montažas. Minėjimo dalyviams koncertavo LTSR Mokslų Akademijos folklorinis ansamblis.

Kovo 6 d. Vilniaus knygos bičiulių draugijos „Mažvydo“ klube vykusio minėjimo metu pranešimą skaitė doc. A. Pupkis. Atsiminimų papasakojo A. Rabačiauskaitė, J. Katinas ir kt.

Kovo 19 d. Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute vykusiam minėjime pranešimus skaitė LTSR Mokslų Akademijos narys korespondentas K. Ulvydas ir filol. m. kand. A. Lyberis.

Lietuvos TSR MA Mokslininkų rūmuose iškilmingo minėjimo metu pranešimus apie J. Balčikonio gyvenimą ir mokslinę veiklą skaitė filol. m. dr. A. Vanagas ir filol. m. kand. A. Lyberis. Atsiminimais dalijosi filol. m. kand. K. Morkūnas, doc. J. Žukauskaitė, vertėja E. Vengrienė ir filosofas I. Ledas.

Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto Kauno vakariniame fakultete pranešimą apie J. Balčikonio gyvenimą ir mokslinę veiklą, indėlį į lietuvių kalbos norminimą ir tobulinimą skaitė doc. A. Pupkis. Rašytojas J. Būtėnas papasakojo apie įžymiojo kalbininko asmenybę. Susirinkusiems koncertavo fakulteto folklorinis ansamblis, atlikęs keletą J. Balčikonio užrašytų dainų ir jų naujų variantų.

Kovo 26 d. Šiaulių inžinierių namuose vykusiam jubiliejiniame minėjime pranešimą apie J. Balčikonio gyvenimą ir mokslinę veiklą skaitė doc. A. Pupkis. Atsiminimų papasakojo prof. A. Paulauskienė.

Jurbarko raj. Klausučių vid. mokykloje įvyko lietuvių kalbos savaitė, skirta akademiko J. Balčikonio 100-osioms gimimo metinėms paminėti.

3. Parodos

Kovo 25 d. Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto Mokslo muziejuje buvo atidaryta jubiliejinė J. Balčikonio paroda. Parodą atidarė akad. V. Mažiulis. Padėta gėlių prie akad. J. Balčikonio memorialinės lentos Universiteto Didžiajame kieme.

Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Centrinėje bibliotekoje surengta ekspozicija, supažindinanti su J. Balčikonio gyvenimu ir darbais.

Jubiliejaus dienomis atidarytos J. Balčikonio parodos Kauno J. Paleckio viešojoje bibliotekoje, Lietuvos TSR valstybinėje respublikinėje bibliotekoje, Lietuvos TSR literatūros muziejuje, atnaujinta Panevėžio J. Balčikonio vidurinės mokyklos muziejaus ekspozicija ir kt.

4. Jubiliejinės publikacijos

A. Knygos:

Kalbos kultūra. — V.: Mokslo, 1985, sąs. 48. — 80 p.

Mūsų kalba. — V.: Mokslo, 1985, Nr. 1. — 48 p.

Vitkauskas V. Juozas Balčikonis. — K.: Šviesa, 1985. — 112 p.

B. Straipsniai ir atsiminimai:

Adomaitis J. Kalbininkas Juozas Balčikonis. — Komunizmo vėliava (Kauno raj.), 1985, balandžio 16;

Akelis K. Profesorius Juozas Balčikonis. — Naujasis kelias (Kapsukas), 1985, balandžio 27;

Ambrasas-Sasnava K. Paminklas Druskininkams ir profesoriui. — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 62–66;

Ambraškaitė A. Jono Jablonskio mokiny. — Kolektyvinis darbas (Anykščiai), 1985, kovo 30;

Antanaitis B. Iš Panevėžio seminarijos laikų. — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 34–39;

Augustaitis J. Žymiojo mokslininko šimtmetis. — Draugas (Šakiai), 1985, kovo 20;

Balčikonis J. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 10–11;

Juozas Balčikonis. — Kibirkštis (Plungė), 1985, kovo 26;

Juozas Balčikonis. — Laikas ir įvykiai, 1985, Nr. 2, p. 24;

Balčikonis P. Truputis [sūnėno] atsiminimų. — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 39–40;

Balčikonytė – Nefienė K. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 10;

Baliūnas V. Nuo mokinio iki direktoriaus. — Panevėžio tiesa, 1985, kovo 23;

Būda V. Gimtajai kalbai paaukotas gyvenimas. Juozo Balčikonio gimimo 100-osioms metinėms. — Bibliotekų darbas, 1985, Nr. 2, p. 18–19;

Būda V. Gimtosios kalbos meilės ugdytojas. — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 66–70;

Būda V. [Iš filologų pasakojimų]. — Tėvynė (Panevėžio raj.), 1985, kovo 26;

Budrikienė D. Mokykla brangina jo vardą. — Panevėžio tiesa, 1985, kovo 26;

Eigminas K. „Vis dėlto darysim taip“... — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 74–75;

Gasparavičius K. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 17–18;

Grambienė S. Kalbininko darbai. — Raudonoji vėliava (Varėna), 1985, kovo 23;

Grigas N. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 15–17;

Grinaveckis V. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 23–24;

Grinaveckis V. Didysis bendrinės kalbos ugdytojas. — Mokslo ir gyvenimas, 1985, Nr. 3, p. 24–25;

Grinaveckis V. Žiupsnelis prisiminimų apie profesorių J. Balčikonį. — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 41–45;

Iš atsiminimų [Iš Rapolo Kuodžio, J. Balčikonio giminaičio, laiško Leonui Kuodžiui. Laiškas saugomas Panevėžio J. Balčikonio vidurinės mokyklos muziejuje]. — Panevėžio tiesa, 1985, kovo 23;

Karka M. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 12;

Keinys S. J. Balčikonio kalbos mokslo darbai. — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 6–13;

Kerbelytė B. J. Balčikonio užrašytos Ramygalos apylinkės pasakos. — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 75–79;

Kėzytė S. Vienas kitas J. Balčikonio asmens bruožas. — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 46–49;

Kniūkšta P. J. Balčikonio pamokos, gyvoji kalba ir mūsų raštai. — Kalbos kultūra, 1985, sąs. 48, p. 13–25;

Kranauskaitė V. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 11;

Kučinskaitė A. [Iš filologų pasakojimų]. — Tėvynė (Panevėžio raj.), 1985, kovo 26;

Labutis V. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 29–31;

- Lyberis A. Jis buvo tiesus, atviras ir principingas. — Kalbos kultūra, 1985, šas. 48, p. 29–33;
- Lyberis A. Kalbininkas, vertėjas, pedagogas. — Panevėžio tiesa, 1985, kovo 23;
- Lyberis A. Profesorius Juozas Balčikonis. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 4–9;
- Maciejauskienė V. Kaip atsirado pavardė *Balčikonis*? — Kalbos kultūra, 1985, šas. 48, p. 79–80;
- Masiliūnas K. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 13–15;
- Morkūnas K. J. Balčikonis ir pirmieji „Lietuvių kalbos atlaso“ žingsniai. — Kalbos kultūra, 1985, šas. 48, p. 26–29;
- [Mūsų kalendorius, 1985 kovas]. — Bibliotekų darbas, 1985, Nr. 1, p. 39;
- Namavičius A., Kaupas S. Gimtajai kalbai — visas gyvenimas. — Tėvynė (Panevėžio raj.), 1985, kovo 26;
- Pakalka K. Jaučiuosi laimingas su juo bendravęs. — Kalbos kultūra, 1985, šas. 48, p. 70–73;
- Palionis J. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 18–20;
- Pupkis A. Akademikas Juozas Balčikonis. — Šeimos kalendorius 1985. — V, 1984, p. 56–58;
- Pupkis A. Gyvoji kalbos versmė. Juozo Balčikonio gimimo 100-osioms metinėms. — Literatūra ir menas, 1985, kovo 23, p. 11, 14;
- Pupkis A. [Iš filologų pasakojimų]. — Tėvynė (Panevėžio raj.), 1985, kovo 26;
- Ruzaitė J. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 11–12;
- Ružė A. Gimtojo žodžio puoselėtojas. — Kauno tiesa, 1985, kovo 26;
- Sabaliauskas A. Gyvenimas — gimtajai kalbai. Juozo Balčikonio 100-osioms gimimo metinėms. — Pergalė, 1985, Nr. 3, p. 161–164;
- Sabaliauskas A. [Iš filologų pasakojimų]. — Tėvynė (Panevėžio raj.), 1985, kovo 26;
- Sabaliauskas A. Nepamirštos akimirkos. — Kalbos kultūra, 1985, šas. 48, p. 58–62;
- Simanavičienė B. Didysis lietuvių kalbos mokytojas. — Vakarinės naujienos, 1985, balandžio 1;
- Sokienė D. Aukso raidėm įrašytas vardas. Juozo Balčikonio gimimo 100-osioms metinėms. — Komunizmo keliu (Kupiškis), 1985, kovo 26;
- Stalnionis G. Sena ir visados jauna [J. Balčikonio vid. mokykla]. — Gimtasis kraštas, 1985, balandžio 4;
- Stonkus S. Kalbininkas Juozas Balčikonis. — Biržiečių žodis (Biržai), 1985, kovo 26;
- Stundžia B. Žodžių rinkimas buvo jo aistra. — Gimtasis kraštas, 1985, kovo 21;
- Truputis atsiminimų [P. Balčikonio atsiminimai apie akad. prof. J. Balčikonį]. — Panevėžio tiesa, 1985, kovo 27;
- Tumėnas S. Kalbininkas ir pasakų vertėjas. J. Balčikonio gimimo 100-osioms metinėms. 1885 II 25–1969 II 5. — Lietuvos pionierius, 1985, kovo 23;
- Tumėnas S. Kalbininkas ir pedagogas. — Tarybinė mokykla, 1985, Nr. 3, p. 26;
- Vanagas A. Pats rinkęs ir kitus agitavęs. — Panevėžio tiesa, 1985, kovo 23;
- Vidugiris A. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 24–26;
- Vidugiris A. Išvykos su profesoriumi ir svečiuose pas jį. — Kalbos kultūra, 1985, šas. 48, p. 49–58;
- Vidugiris A. Kalbininkas Juozas Balčikonis. 100-ąsias gimimo metines minint: Spec. „Aukšinei varpai“. — Aukšinė varpa (Pakruojis), 1985, balandžio 2;
- Vilkys A. Ugdė meilę kalbai. — Vienybė (Akmenė), 1985, gegužės 28;
- Vitkauskas V. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 27–28;
- Zinkevičius Z. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 20–23;
- Zinkevičius Z. Dėk žodį prie žodžio — turėsi žodyną. Prof. J. Balčikonio gimimo 100-osioms metinėms. — Tiesa, 1985, kovo 23;
- Žukas V. [Atsiminimai]. — Mūsų kalba, 1985, Nr. 1, p. 26–27;

C. Informacija apie jubiliejinius renginius:

- Bakutis A. Mokytojo ir profesoriaus atminimas. — Tarybinis mokytojas, 1985, kovo 22;
J. Balčikonio 100-mečiui. — Vakarinės naujienos, 1985, kovo 25;
Džiaugytė S. Lietuvių kalbos savaitė. — Šviesa (Jurbarkas), 1985, balandžio 18;
ELTA. Gimtosios kalbos tyrinėtojo atminimui. — Tiesa, 1985, kovo 28; Kauno tiesa, 1985, kovo 27;
Lietuvių kalbos ažuolas. — Panevėžio tiesa, 1985, kovo 27;
S. B. Gimtosios kalbos puoselėtojai. — Gimtasis kraštas, 1985, kovo 28;
Steponavičius V., Tumėnas S. Paminėjo kalbininko sukaktį. — Tarybinis mokytojas, 1985, kovo 29;
Stundžia B. Gyvenimas — gimtajai kalbai. — Literatūra ir menas, 1985, kovo 30;
Subačius G. J. Balčikonio jubiliejinė. — Kultūros barai, 1985, Nr. 5, p. 75–76;
Tėvynė (Panevėžio raj.), 1985, kovo 26;
Ubekaitė A. Akademikui atminti. — Vakarinės naujienos, 1985, kovo 21;
Vilkauskaitė V. Gimtosios kalbos tyrinėtojo atminimui. — Kauno tiesa, 1985, kovo 27;
Виткунас В. К 100-летию Ю. Бальчикониса. — Вечерние новости, 1985, март 26;
Убекайте А. Памяти академика. — Вечерние новости, 1985, март 21.

Sudarė A. Kaulakienė